

ЗВО “УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА”

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра дизайну

ШРИФТИ І ТИПОГРАФІКА

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

*02 Культура і мистецтво
022 Дизайн
перший (бакалаврський)
Графічний дизайн*

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

базова
українська

**Івано-Франківськ
ЗВО “Університет Короля Данила”
2022**

ЗАТВЕРДЖЕНО на засіданні кафедри

Протокол №1 від 31.08.2022р.

Розробник:

Кухар Г.М. ст. викладач кафедри дизайну

Контактний телефон викладача	066 841 43 44 096 932 47 63
e-mail	halyna.kukhar@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	Кафедра дизайну, 4 поверх
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua/ https://ukd.edu.ua/specialty/dizayn https://ukd.edu.ua/person/galina-kukhar

**Лист оновлення та перезатвердження робочої програми
навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта освітньої програми
2022-2023	31.08.2022	№1		

ВСТУП

Навчальна дисципліна "Шрифти і типографіка" вивчається студентами напряму підготовки «Графічний дизайн» всіх форм навчання і є основою для опанування подальших дисциплін «Формоутворення», «Дизайн етикетки і упаковки», «Дизайн-проектування» а також при створенні макетів верстки поліграфічних та мультимедійних видань.

Мета навчальної дисципліни – вивчення теоретичних основ будови літери, як графічної форми, історії виникнення та розвитку шрифтів, шрифтових стандартів, форматів комп'ютерних шрифтів, фірм-виробників шрифтів, технології проектування шрифтів, а також придбання студентами практичних навичок у створенні дизайнерських шрифтів; редагуванні шрифтів в спеціалізованих редакторах; у роботі з засобами, що забезпечують застосування шрифтів в психо-емоційному контексті, орієнтування у сучасному стані, трендах та напрямках розвитку графічного дизайну; грамотно використовувати шрифтову графіку при створенні об'єктів графічного дизайну.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	2/3	
Семестр	3/4/5/6	
Кількість кредитів ECTS	16	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	
	семінари, практичні	146 год.
	лабораторні	
Самостійна робота		184год.
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи		146 год /184 год. 1/1.2
Форма підсумкового контролю	Екзамен	30 год.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Рисунок	Дизайн-проектування
Композиція	Формоутворення
Кольорознавство	Дизайн етикетки і упаковки

Професійні компетентності, яких набувають студенти внаслідок вивчення навчальної дисципліни згідно стандарту вищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (затвердженого наказом МОН України №1391 від 13.12.2018 року

Код компетентності	Назва компетентності	Результати навчання
СК	4.Здатність застосовувати навички проектної графіки у професійній діяльності	ПРН 9. Створювати об'єкти дизайну засобами проектно-графічного моделювання. ПРН 18. Відобразити морфологічні, стильові та кольорофактурні властивості об'єктів дизайну
	11.Здатність досягати успіху в професійній кар'єрі, розробляти та представляти візуальні презентації, портфолію власних творів, володіти підприємницьким и навичками для провадження дизайн-діяльності	ПРН 5. Розуміти і сумлінно виконувати свою частину роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності. ПРН 6.Усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, забезпечувати виконання завдання на високому професійному рівні. ПРН 19. Розробляти та представляти результати роботи у професійному середовищі, розуміти етапи досягнення успіху в професійній кар'єрі, враховувати сучасні тенденції ринку праці, проводити дослідження ринку, обирати відповідну бізнес модель і розробляти бізнес план професійної діяльності у сфері дизайну

ПОЛІТИКА КУРСУ

Програмою дисципліни передбачено вивчення історії розвитку шрифтового мистецтва, його вплив на формування естетики середовища та комунікацію між особою і середовищем, способів створення сучасних шрифтів, правил застосування їх різних видів у типографіці, поліграфії, дизайні рекламоносіїв, вивісок, упаковок, брендингу.

Студентами впродовж навчання повинен бути пройдений весь запропонований програмовий теоретичний матеріал з дисципліни «Шрифти і типографіка». Більшу частину навчального процесу займає виконання практичних графічних робіт, які мають різне значення та форму вираження – від графічного дослідження історичних зразків шрифтового мистецтва до створення сучасних комп'ютерних кирилических шрифтів, логотипів, емоційних шрифтових композицій та леттерингу. У випадку пропуску занять з поважних і виправданих причин, студенти відпрацьовують теоретичний матеріал і обов'язково виконують практичні роботи за рахунок часу, що виведений на консультації та на самостійну роботу.

Вміння студентів захищати свої творчі здобутки, наводити аргументи, проводити аналіз існуючої ситуації в графічному дизайні формує в них навички спілкування з замовником чи іншим спеціалістом (наприклад, верстальником), сприяє професійній комунікації та, як наслідок, продуктивній роботі і відповідному результату. Тому усний захист практичних графічних робіт студентів складає частину їх творчої діяльності.

Наукова робота студента також є важливою складовою успішного навчання. Написання наукових робіт, тез, проведення аналітичної роботи забезпечує студента новими навичками оперування інформацією, вмінням її структурувати, робити прогнози, розробляти стратегії та тренди дизайну. У цьому питанні акцент політики курсу спрямований на те, щоб така діяльність студента відбувалася чесно, творчо, без плагіату. Тому в своїй творчій та науковій діяльності студент має дотримуватися норм законодавства про авторське право, використовувати посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей, надавати достовірну інформацію про результати своїх досліджень.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування різних методів навчання:

- словесний (метод переважно має форму лекцій, часом з елементами бесіди. Використовують під час викладання нового матеріалу, а також у процесі його закріплення.),
- наочний (метод передбачає застосування демонстрації аналогів до теми, матеріалів та зразків практичних завдань),
- практичний (виконання завдань допомагає набутти практичні навички, розвиває розуміння предмету та відчуття і розуміння матеріалу),
- індуктивний (метод навчання, що забезпечує перехід від одиничного до загального в пізнавальному процесі),
- дедуктивний (метод навчання, що передбачає перехід у пізнанні від загального до конкретного),
- репродуктивний та творчий (репродуктивний спрямований на відтворення учнем способів діяльності за визначеним викладачем алгоритмом)
- проблемно-пошукові (передбачає постановку викладачем перед студентами проблеми і визначення шляхів її розв'язання з приховуванням можливих пізнавальних суперечностей).

Засвоєння матеріалу та оволодіння навичками здійснюється слухачами під час лекцій, на семінарських заняттях у ході проблемних дискусій, робота в малих групах, мозкові атаки, презентації, метод проектної роботи, та

самостійної роботи над ситуаційними вправами, а також у процесі безпосереднього ознайомлення з роботою установ та організацій.

Діагностика (моніторинг та перевірка) результатів навчання та творчої практичної діяльності здійснюється шляхом виконання студентами:

- 1) Графічних робіт аналітично-дослідницького характеру;
- 2) Практичних робіт репродуктивного та творчого виконання;
- 3) Написанням анотацій;
- 4) Презентацій та виступів на наукових заходах;
- 5) Підсумкового екзамену у тестовій формі

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контроль успішності студента – це перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення індивідуальної і самостійної роботи згідно робочої навчальної програми, вміння самостійно опрацьовувати теми, вмінь публічно чи письмово викласти певний матеріал, навичок, вироблених при виконанні практичних робіт, передбачених робочою програмою.

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи.

Фіксація поточного контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” (далі - Журнал) на підставі чотирибальної шкали – “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

На поточний контроль і оцінювання впливають:

- рівень знань, продемонстрований студентом у відповідях, виступах, дискусії;
- практичні навички з теми;
- активність при обговоренні питань;
- результати виконання і захисту лабораторних робіт, проєктів;
- самостійність опрацювання теми;
- проведення розрахунків, лабораторних та контрольних робіт тощо.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів) без права перездачі.

Студенти повинні мати оцінки з не менше 50% семінарських/практичних занять.

За результатами поточного оцінювання студенти можуть отримати максимум 60 балів, які розраховуються таким чином:

$$ПО = \frac{(n_0 \times 0 + n_2 \times 2 + n_3 \times 3 + n_4 \times 4 + n_5 \times 5)}{(n_0 + n_2 + n_3 + n_4 + n_5)} \times 12 =$$

де

ПО - підсумкова оцінка за аудиторну роботу;

n_0, n_2, n_3, n_4, n_5 - кількість оцінок за відповідними балами;

12 - коефіцієнт, що дозволяє визначити поточну оцінку в 60-бальній шкалі.

Підсумкова оцінка в Журналі генерується автоматично. Завдання викладача полягає у своєчасному веденні журналу, виставленні поточних оцінок, відображенні відпрацьованих занять, заміні не відпрацьованих здобувачами пропущених занять на "0" балів. Внесення відомостей до журналу має бути завершено за 3 робочі дні до початку сесії.

До підсумкового контролю **допускаються студенти**, які за результатами поточного контролю **отримали не менше 35 балів**. Усі студенти, що отримали 29 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового заліку та підсумкового екзамену, завданнями яких є перевірка розуміння студентом теоретичного програмного матеріалу, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння творчо інтерпретувати отримані знання і практичні навички тощо. Усі студенти зобов'язані до екзамену (заліку) відпрацювати всі пропущені семінарські та практичні заняття.

Творчі роботи з дисципліни виконуються з урахуванням вимог постмодерної типографіки, трендів сучасного графічного дизайну, правил текстових наборів, вимог графічних програм та редакторів за власними ескізами студентів, які обговорено з викладачем на різних етапах створення. При їх оцінюванні до уваги викладач бере всі етапи роботи над проектом, концепцію шрифтового твору, доречність у конкретній ситуації, творчий підхід та креативність, читаність шрифтових елементів, композиційне рішення, кольорове вирішення, гармонійність і цілісність твору, зручність формату, якість застосованих засобів.

Підсумковий контроль у вигляді екзамену проводиться у тестовій формі і оцінюється відповідно до шкали оцінювання знань студентів за ECTS. Питання тестових завдань

<https://ukd.edu.ua/sites/default/files/2020-03/kontrolni-pytannya-shryfty-i-typo-grafika.pdf>

Шкала оцінювання знань за ECTS:

Оцінка за національною шкалою / National grade	Рівень досягнень, % / Marks, %
Національна диференційована шкала	
Відмінно / Excellent	90 – 100
Добре / Good	76 – 89
Задовільно / Satisfactory	60 – 75
Незадовільно / Fail	0 – 59
Національна недиференційована шкала	
Зараховано / Passed	60 – 100
Не зараховано / Fail	0 – 59
Шкала ECTS	
A	90 – 100
B	83 – 89
C	76 – 82
D	68 – 75
E	60 – 67
Fx	35 – 59
F	0 – 34

ПРОГРАМА КУРСУ «ШРИФТИ І ТИПОГРАФІКА»

ІІІ СЕМЕСТР

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

Тема 1. Історія виникнення шрифтів. Розвиток шрифтів.

Мета і завдання курсу. Поняття про шрифт та науку типографіка. Народження та еволюція алфавіту. Історія виникнення латинських шрифтів. Розвиток кириличних шрифтів. Соціальна і культурологічна зумовленість шрифтів. Шрифтова справа в Україні.

Тема 2. Характеристики шрифту. Основні поняття шрифту.

Елементи літери. Гарнітура шрифту. Види шрифтів. Накреслення шрифту: щільність, нахил, насиченість, заповненість. Типометрична система виміру. Розмірні характеристики шрифту.

Проміжки та їх різновиди. Інтерліньяж. Кернінг, трекінг. Індксація шрифтів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Тема 3. Види шрифтів. Класифікація шрифтів за призначенням. Класифікація шрифтів за накресленням.

Оптичні особливості малюнка шрифту. Гарнітури і їх особливості. Принципи застосування гарнітур. Сумісність гарнітур. Технічні вимоги до шрифту.

Принципи класифікації шрифтів у світі та Україні. Класифікація шрифтів за накресленням. Класифікація шрифтів за призначенням: текстові, титульні шрифти, ініціал. Види засічок.

Тема 4. Шрифт як засіб спілкування.

Шрифт як засіб спілкування. Використання шрифтів у різних соціальних обставинах. Шрифтознавство і графологія: психологічні паралелі. Емоціогенна властивість шрифту. Інформативність шрифту в Інтернеті. Шрифт і текст. Інтерпретація тексту і його шрифтове виконання. Колір шрифту як засіб впливу на свідомість і підсвідомість реципієнта.

IV СЕМЕСТР

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Тема 5. Комп'ютерні шрифти. Принципи роботи з комп'ютерними шрифтами.

Сімейства шрифтів. Шрифт у Windows. Встановлення та вилучення шрифтів. Шрифтові програми. Редактори контурних шрифтів. Системи редагування шрифтів.

Тема 6. Текстові виділення .

Класифікація текстових виділень. Шрифтові виділення. Не шрифтові виділення. Побудова тексту в макетуванні драматичних творів, оформленні ритмізованого тексту, робота над додатково-допоміжним текстом. Правила оформлення таблиць. Основні правила набору формул.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

Тема 7. Вимоги до шрифту. Сполучення гарнітур. Правила набору. Взаємодія графіки шрифту.

Основні вимоги до шрифту. Особливості гарнітур і їх сполучень.

Правила набору. Шрифти для реклами. Текст і заголовки – взаємодія графіки шрифту

Тема 8. Естетика шрифту. Зручність читання шрифту.

Мистецтво візуальних повідомлень. Естетичні вимоги до шрифту. Правила побудови гармонійних написів. Шрифт у системі візуальних засобів друкованих видань. Шрифтові знаки.

Шрифт як явище культури. Вияв колективної підсвідомості у шрифтах. Шрифтознавство і етнологія: психологічні паралелі.

V СЕМЕСТР

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V

Тема 9. Психофізіологічні характеристики шрифту.

Робота зорового аналізатора під час декодування тексту. Візуальні явища: одночасного контрасту, післядії, перевертання картин, викривлення зображень, неможливих фігур тощо. Зручність читання шрифту. Гігієнічні вимоги до шрифту. Динамічне читання. Швидкість і якість сприймання повідомлення, надрукованого різними шрифтами із застосуванням різних шрифтових засобів виділення змісту.

Тема 10. Комп'ютерний текст. Репрезентаційні системи.

Особливості сприймання тексту з екрана комп'ютера. Розвиток професійних сенсорних навичок. Репрезентаційні системи. Патерни візуальної, аудіальної і кінестетичної репрезентаційних систем.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ VI

Тема 11. Поняття стилю в шрифтовій поліграфії.

Стильова єдність між компонентами шрифтового оформлення заголовків, підзаголовків і текстів. Зв'язок рисунку букв зі змістом тексту.

Тема 12. Засоби художньої виразності.

Основа засобів художньої виразності - гармонійні пропорції, необхідний контраст, масштабність, рівновага, ритм, колірна гармонія.

VI СЕМЕСТР

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VII

Тема 13. Шрифт в рекламі.

Основні вимоги до шрифту в рекламі та наочної агітації. Зручність читання шрифту. Зміст і форма. Ритмічний лад. Колір як засіб художньої виразності.

Тема 14. Шрифт на плакаті.

Цілісність, композиційна злагодженість, наочність в оформленні письмових текстів. Ідейне акцентування в шрифтовій композиції.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VIII

Тема 15. Шрифтовий логотип. Виготовлення шрифту.

Різниця в підходах до розробки логотипу і шрифту. Засоби виразності. Ритм і «графічна рифма». Приклади розміщення дизайну логотипу на різних поверхнях. Збір і аналіз аналогів використання в графічному дизайні модульних структур.

Тема 16. Типографічний дизайн, естетика, сучасні шрифти і перспективи.

Типографічні тренди в дизайні. Стилїстика у типографічному дизайні. Формальна і неформальна типографіка, як їх поєднувати.

Гарнітури сучасних друкарських шрифтів. Новітні тенденції і напрямки створення шрифтів.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ тем и	Назва теми	Кількість годин				
		В с ь г о	А у д и т о р н а	Л е к ц і ї	П р а к т и ч н і	С а м. р о б о т а
1.	Історія виникнення шрифтів. Розвиток шрифтів.			2	4	15
2.	Характеристики шрифту. Основні поняття шрифту.			2	6	15
3.	Види шрифтів. Класифікація шрифтів за призначенням. Класифікація шрифтів за накресленням.			2	10	15
4.	Шрифт як засіб спілкування.			2	2	15
	Всього за III семестр	90	30	8	22	60
5.	Комп'ютерні шрифти. Принципи роботи з комп'ютерними шрифтами.			2	6	15
6.	Текстові виділення .			2	4	10

7.	Вимоги до шрифту. Сполучення гарнітур. Правила набору. Взаємодія графіки шрифту.			2	6	20
8.	Естетика шрифту. Зручність читання шрифту.			2	6	15
	Всього за IV семестр	90	30	8	22	60
9.	Психофізіологічні характеристики шрифту.			2	6	15
10.	Комп'ютерний текст. Репрезентаційні системи.			2	4	10
11.	Поняття стилю в шрифтовій поліграфії.			2	6	15
12.	Засоби художньої виразності.			2	6	20
	Всього за V семестр	90	30	8	22	60
13.	Шрифт в рекламі.			2	12	1
14.	Шрифт на плакаті.			2	12	1
15.	Шрифтовий логотип. Виготовлення шрифту.			2	12	1
16.	Типографічний дизайн, естетика, сучасні шрифти і перспективи.			2	12	1
	Всього за VI семестр	90	56	8	48	4
	Кількість годин на вивчення дисципліни		146	32	114	184
	Підсумковий контроль	30				
	Всього годин	390				

ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п		Тема лекції	Кількість годин
1.	Лекція 1.	Історія виникнення шрифтів. Розвиток шрифтів.	2
2.	Лекція 2.	Характеристики шрифту. Основні поняття шрифту.	2
3.	Лекція 3.	Види шрифтів. Класифікація шрифтів за призначенням. Класифікація шрифтів за накресленням.	2
4.	Лекція 4.	Шрифт як засіб спілкування.	2

5.	Лекція 5.	Комп'ютерні шрифти. Принципи роботи з комп'ютерними шрифтами.	2
6.	Лекція 6.	Текстові виділення .	2
7.	Лекція 7.	Вимоги до шрифту. Сполучення гарнітур. Правила набору. Взаємодія графіки шрифту.	2
8.	Лекція 8.	Естетика шрифту. Зручність читання шрифту.	2
9.	Лекція 9.	Психофізіологічні характеристики шрифту.	2
10.	Лекція 10.	Комп'ютерний текст. Репрезентаційні системи.	2
11.	Лекція 11.	Поняття стилю в шрифтовій поліграфії.	2
12.	Лекція 12.	Засоби художньої виразності.	2
13.	Лекція 13.	Шрифт в рекламі.	2
14.	Лекція 14.	Шрифт на плакаті.	2
15.	Лекція 15.	Шрифтовий логотип. Виготовлення шрифту.	2
16.	Лекція 16.	Типографічний дизайн, естетика, сучасні шрифти і перспективи.	2
	Всього годин		32

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ «ШРИФТИ І ТИПОГРАФІКА»

№	Тема практичної	Вимоги до завдання	год.
1	2	3	4
1	Стилістичне дослідження літери. Чорно-біла графіка	Виконати літеру різних стилізаціях, формах, із застосуванням текстур і графічного відтворення фактур. Формат А3	4
2	Стилістичне дослідження літери. Кольорова графіка	Виконати літеру різних стилізаціях, формах, гамах кольору, із застосуванням текстур і графічного відтворення фактур. Формат А3	6
3	Шрифтова композиція з 5 слів з використанням	На основі досліджених стилізацій літер створити шрифтову композицію на форматі А3. Зображення повинно відповідати законам композиції, обраному стилю.	10

	досліджених стилізацій.		
4	Виконання вправ на каліграфію	Формат А3, пера, пензлі, зразки шрифтів	2
5	Репродуктивне відтворення слов'янських шрифтів.	На форматі А3 відпрацювати графічні особливості існуючих слов'янських шрифтів.	2
6	Слов'янські кириличні шрифти. Практична робота "Шрифт як бренд України"	Застосовуючи слов'янські стилізації шрифтів, написати фразу, цитату з оформленням відповідним тематичним малюнком, орнаментом. Формат А3. (Присутній регіональний компонент).	6
7	Накреслення шрифтів із засічками, рублених, декоративних	Застосовуючи різні пропорції вічка, різні форми засічок, декоративних елементів, графічно відтворити різні види шрифтів. Вправи. Формат А4	2
8	Ескізування акцидентних шрифтів	Застосовуючи різні пропорції вічка, різні форми засічок, декоративних елементів, творчо графічно виконати написи різних шрифтів і призначення. Вправи. Формат А4	4
9	Авторська шрифтова композиція. Леттеринг.	Написати мотивуючу фразу із застосуванням леттерингу, тематичного оформлення відповідним декором, графікою. Формат А3	2
10	Евристичне навчання. Метод асоціацій. Вправи.	Створити варіанти слова-образу, застосовуючи асоціації. Формат А4	2
11	Шрифтова композиція з слів-асоціацій. Виконання ескізів.	Формат А4, вправи	2
12	Шрифтова композиція з слів-асоціацій.	Для виконання роботи обрати тему (на власний вибір студента), виписати 8-10 слів-асоціацій. На кожне слово підібрати найбільш емоціогенний шрифт. Закомпанувати слова на аркуші А3 з урахуванням	2

		законів композиції, кольорознавства, вимог шрифту. Формат А3	
1 3	Графічне дослідження психофізичних характеристик шрифтів	За допомогою репродуктивного відтворення дослідити різні психофізіологічні характеристики шрифтів різного призначення (дитячі, архітектурні, романтичні, графіті та ін.). Формат А4	4
1 4	Шрифт як мистецтво образотворення	Створити слова-образи такими шрифтами, які б максимально близько і швидко, впізнавано передавали конкретний зміст написаного, застосовуючи образне мислення та образотворчі засоби. 4 аркуші А4	6
1 5	Гармонійне поєднання шрифту та малюнку. Виконання ескізу слова-образу з термінів графічних зображень українських ремесел.	Застосовуючи відповідний до теми та стилістики ремесла шрифт, створити слово-образ із відповідним графічним зображенням. Техніка виконання - аплікація. Формат А4. (Присутній регіональний компонент).	2
1 6	Гармонійне поєднання шрифту та малюнку.	На основі затвердженого ескізу створити шрифтову роботу в матеріалі. Формат А4	6
1 7	Буква-образ образотворчими засобами колажу. Можливі напрямки: стімпанк, романтизм, шик, конструктивізм, мексиканська естетика, мікс-медіа та ін.	На основі набутих знань і закріплених у попередній практичній роботі вмінь, створити одинарну букву-образ з пізнаваною графемою але цікавою, авторською подачею. Формат А4	4
1 8	Графічний аналіз	На основі знайденої інформації з Інтернет джерел провести графічний аналіз існуючих трендів у	4

	шрифтових трендів та типографіки в сучасній друкованій рекламі	типографіці сучасної друкованої рекламної продукції. Формат А4, фото фіксація.	
19	Створення макету соціального плакату “Незахищені”	За допомогою проведеного аналізу існуючих трендів у рекламній типографіці створити ескіз-макет соціального плакату . Формат А3	4
20	Створення макету соціального плакату “Незахищені”	Застосовуючи психофізіологічні характеристики шрифтів, закони композиції, психологічну дію кольорів, створити макет соціального плакату.	10
21	Виготовлення шрифтового логотипу. Ескізування за темою.	На основі набутих знань створити кілька варіантів ескізів шрифтового логотипу закладу харчування “Таріль” (Присутній регіональний компонент.)	4
22	Виготовлення шрифтового логотипу.	Розробити шрифтовий логотип на основі затвердженого ескізу, подати ідею графічно та виготовити макет у матеріалі (рельєф, картон, папір). Формат А3	6
23	Шрифтова композиція в матеріалі	Застосовуючи знання про тематичність шрифту, його психологічний та емоційний впливи, створити слово акцидентним шрифтом в матеріалі (дерево, картон, пластик, вишивка, стімпанк та ін)	10
24	Створення ескізу принта на одяг стюартів фестивалю етно-року “Дримба”	Попрацювати над ескізуванням шрифтового принта для одягу (футболки, світшоти, худі, безрукавки - на вибір студента) стюартів фестивалю етно-року. (Присутній регіональний компонент)	2
25	Створення завершеного проекту принта на одяг стюартів фестивалю	Створити завершену шрифтово-малюнкову композицію, оформити результат як невеликий проект, надрукувавши зображення розробки на форматі А3 - робочий ескіз вручну, макет принта, розміщення на пропонований одяг (мокап). (Присутній регіональний компонент)	8

	етно-року “Дримба”		
--	-----------------------	--	--

ЗМІСТ САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ «ШРИФТИ І ТИПОГРАФІКА»

Самостійна робота представляє собою графічні роботи, які виконуються по мірі послідовності проходження курсу. Завдання на самостійну роботу видає викладач. В об’єм самостійної роботи входить рисунок різних шрифтових рішень на аркушах формату А4. Зміст графічних робіт наведено далі.

Назва тем	год.
Графічна робота 1. <u>Завдання.</u> Виконати рисунок алфавіту історичних шрифтів	15
Графічна робота 2. <u>Завдання.</u> Виконати рисунок літер алфавіту шрифту зодчого.	15
Графічна робота 3. <u>Завдання.</u> Ескізування буквиці	15
Графічна робота 4. <u>Завдання.</u> Вивчення особливостей засічок різних типів і їх вплив на стилістику шрифту .	15
Графічна робота 5. <u>Завдання.</u> Виконати рисунок рублених шрифтів на основі їх історичного розвитку.	15
Графічна робота 6. <u>Завдання.</u> Моніторинг акцидентних шрифтів сучасних рекламних носіїв.	10
Графічна робота 7. <u>Завдання.</u> Психологічний вплив шрифтів. Застосування кольору .	20
Графічна робота 8. <u>Завдання.</u> Виконати рисунок композиції слів для весільної поліграфії	15
Графічна робота 9.	

<u>Завдання.</u> Моделювання сторінки палітурки дитячої книги.	15
Графічна робота 10. <u>Завдання.</u> Виконати рисунок композиції слів для меню пабу	10
Графічна робота 11. <u>Завдання.</u> Виконати рисунок композиції слів для вишивки на формі офіціанта суші бару.	20
Графічна робота 12. <u>Завдання.</u> Ескізування власної монограми.	15
Графічна робота 13. <u>Завдання.</u> Виконати рисунок композиції слів мотиваційного гасла. Леттеринг	2
Графічна робота 14. <u>Завдання.</u> Виконати рисунок композиції слів на основі старослов'янського шрифту.	1
Графічна робота 15. <u>Завдання.</u> Колажне виконання малюнку шрифту. Складна плановість подачі.	1

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Тема 1. Історія виникнення шрифтів. Розвиток шрифтів.

Мета і завдання курсу. Поняття про шрифт та науку типографіка. Народження та еволюція алфавіту. Історія виникнення латинських шрифтів. Розвиток кириличних шрифтів. Соціальна і культурологічна зумовленість шрифтів. Шрифтова справа в Україні.

Тема 2. Характеристики шрифту. Основні поняття шрифту.

Елементи літери. Гарнітура шрифту. Види шрифтів. Накреслення шрифту: щільність, нахил, насиченість, заповненість. Типометрична система виміру. Розмірні характеристики шрифту.

Проміжки та їх різновиди. Інтерліньяж. Кернінг, трекінг. Індксація шрифтів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Тема 3. Види шрифтів. Класифікація шрифтів за призначенням.

Класифікація шрифтів за накресленням.

Оптичні особливості малюнка шрифту. Гарнітури і їх особливості. Принципи застосування гарнітур. Сумісність гарнітур. Технічні вимоги до шрифту.

Принципи класифікації шрифтів у світі та Україні. Класифікація шрифтів за накресленням. Класифікація шрифтів за призначенням: текстові, титульні шрифти, ініціал. Види засічок.

Тема 4. Шрифт як засіб спілкування.

Шрифт як засіб спілкування. Використання шрифтів у різних соціальних обставинах. Шрифтознавство і графологія: психологічні паралелі. Емоціогенна властивість шрифту. Інформативність шрифту в Інтернеті. Шрифт і текст. Інтерпретація тексту і його шрифтове виконання. Колір шрифту як засіб впливу на свідомість і підсвідомість реципієнта.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Тема 5. Комп'ютерні шрифти. Принципи роботи з комп'ютерними шрифтами.

Сімейства шрифтів. Шрифт у Windows. Встановлення та вилучення шрифтів. Шрифтові програми. Редактори контурних шрифтів. Системи редагування шрифтів.

Тема 6. Текстові виділення .

Класифікація текстових виділень. Шрифтові виділення. Не шрифтові виділення. Побудова тексту в макетуванні драматичних творів, оформленні ритмізованого тексту, робота над додатково-допоміжним текстом. Правила оформлення таблиць. Основні правила набору формул.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

Тема 7. Вимоги до шрифту. Сполучення гарнітур. Правила набору. Взаємодія графіки шрифту.

Основні вимоги до шрифту. Особливості гарнітур і їх сполучень. Правила набору. Шрифти для реклами. Текст і заголовки – взаємодія графіки шрифту

Тема 8. Естетика шрифту. Зручність читання шрифту.

Мистецтво візуальних повідомлень. Естетичні вимоги до шрифту. Правила побудови гармонійних написів. Шрифт у системі візуальних засобів друкованих видань. Шрифтові знаки.

Шрифт як явище культури. Вияв колективної підсвідомості у шрифтах. Шрифтознавство і етнологія: психологічні паралелі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V

Тема 9. Психофізіологічні характеристики шрифту.

Робота зорового аналізатора під час декодування тексту. Візуальні явища: одночасного контрасту, післядії, перевертання картин, викривлення зображень, неможливих фігур тощо. Зручність читання шрифту. Гігієнічні вимоги до шрифту. Динамічне читання. Швидкість і якість сприймання повідомлення, надрукованого різними шрифтами із застосуванням різних шрифтових засобів виділення змісту.

Тема 10. Комп'ютерний текст. Репрезентаційні системи.

Особливості сприймання тексту з екрана комп'ютера. Розвиток професійних сенсорних навичок. Репрезентаційні системи. Патерни візуальної, аудіальної і кінестетичної репрезентаційних систем.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ VI

Тема 11. Поняття стилю в шрифтовій поліграфії.

Стильова єдність між компонентами шрифтового оформлення заголовків, підзаголовків і текстів. Зв'язок рисунку букв зі змістом тексту.

Тема 12. Засоби художньої виразності.

Основа засобів художньої виразності - гармонійні пропорції, необхідний контраст, масштабність, рівновага, ритм, колірна гармонія.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VII

Тема 13. Шрифт в рекламі.

Основні вимоги до шрифту в рекламі та наочної агітації. Зручність читання шрифту. Зміст і форма. Ритмічний лад. Колір як засіб художньої виразності.

Тема 14. Шрифт на плакаті.

Цілісність, композиційна злагодженість, наочність в оформленні письмових текстів. Ідейне акцентування в шрифтовій композиції.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VIII

Тема 15. Шрифтовий логотип. Виготовлення шрифту.

Різниця в підходах до розробки логотипу і шрифту. Засоби виразності. Ритм і «графічна рифма». Приклади розміщення дизайну логотипу на різних поверхнях. Збір і аналіз аналогів використання в графічному дизайні модульних структур.

Тема 16. Типографічний дизайн, естетика, сучасні шрифти і перспективи.

Типографічні тренди в дизайні. Стилїстика у типографічному дизайні. Формальна і неформальна типографіка, як їх поєднувати.

Гарнітури сучасних друкарських шрифтів. Новітні тенденції і напрямки створення шрифтів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Стандарти:

1. ДСТУ 29.1–97. Журнали. Поліграфічне виконання. Загальні технічні вимоги.[Чинний від 1997-07-01]
2. ДСТУ 29.2–97. Підручники та навчальні посібники для загальноосвітніх шкіл та інших типів середніх навчальних закладів. Поліграфічне виконання. Загальні технічні вимоги [Чинний від 1997–07–01]
3. ГСТУ 29.3–2000 Газети. Поліграфічне виконання. Загальні технічні вимоги.[Чинний від 2000-07-01]
4. ДСТУ 29.4–2001. Обкладинки та палітурки. Типи.[Чинний від 2001-04-29]
5. ДСТУ 29.5–2001. Видання книжкові. Поліграфічне виконання. Загальні технічні вимоги.[Чинний від 2001- 05-29]
6. ДСТУ 29.6–2002. Видання для дітей. Поліграфічне виконання. Загальні технічні вимоги.[Чинний від 2002-06-29]
7. ДСТУ 3017–95. Видання. Основні види. Терміни та визначення.[Чинний від 1996-01-01]
8. Про видавничу справу: Закон України від 5.06.97 № 318/97-ВР. *Офіційний вісник України*. 1997. № 28. 3-17с.

Книжкові та періодичні видання

1. Андрієнко В.С. Шрифтологія сьогодні і вчора: підручник. Київ, 2003.
2. Ковалишин Г.М. Конспект лекцій з курсу "Комп'ютерна типографіка". Львів: УАД, 2001.
3. Шевченко В. Е. Графічна організація друкованого тексту та його художня інтерпретація засобами складання: у 2 т. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2001. 53-69 с.
4. Шевченко В. Е. Етапи створення художнього обличчя видання. *Журналістика-2003*. Матэрыялы 5-й Мыжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі. Вып. 5. Рэдкал.: В. П. Вараб'ёу і інш. Мінск, 2003. 298-300с.
5. Шевченко В. Е. Оформлення сучасного газетного видання . Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики. За заг. ред. В. В. Різуна. Київ, 2003. 344 с., табл., рис.

6. Шевченко В. Е. Видавнича марка (логотип) як фірмовий знак видавця. *Друкарство*. 2004. № 3 (56). 43-45с.
7. Шевченко В. Е. Оформлення сучасного газетного видання: посібник/ За заг. ред. В. В.Різуна. Київ, 2003. 344 с.
8. Шевченко В. Е. Художньо-технічне редагування: тексти лекцій для студентів відділення «Видавнича справа та редагування». Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. 254 с.
9. Шевченко В. Е. Художньо-технічне редагування різновидів текстового матеріалу: Текст лекції для студентів Інституту журналістики. Київ: Інститут журналістики, 2006. 91 с.
10. Шевченко В. Е. Характеристика шрифту як способу поліграфічного відтворення тексту: конспект лекцій для студентів відділення «Видавнича справа та редагування» з курсу «Шрифтознавство». Київ: Інститут журналістики, 2005. 106 с.

Інтернет-джерела:

1. Каталог шрифтових програм фірми Adobe Adobe Type Products : веб-сайт. URL: www.adobe.com/type/typeprod.html (дата звернення 30.09.2022)
2. Короткий путівник по шрифтових технологіях Microsoft. *Microsoft Typography* : веб-сайт. URL: www.microsoft.com/typography (дата звернення 03.10.2022)
3. Офіційний сайт програмного забезпечення Adobe. Adobe: веб-сайт. URL: <https://www.adobe.com/ua/> (дата звернення 20.01.2023)

